

Eva García Sáenz de Urturi

Aquitanië,
land van water

Vertaald uit het Spaans door Jacqueline Visscher

A.W. Bruna Uitgevers

Deel een

Proloog

Eleonora

Dit is de geschiedenis van mijn twee families. De vreselijke hertogen van Aquitanië en de infame Capetingen, vorsten van Frankrijk, en hoe we elkaar haatten en onze levens elkaar keer op keer kruisten, tot we elkaar over en weer verwoestten gedurende die turbulente twaalfde eeuw, het centennium waarin het Westen voorgoed veranderde.

Twee jongeren, Lodewijk, koning van Frankrijk, en ik, hertogin van Aquitanië, schetsten met furieuze trekpenen de grenzen van wat later Europa zou zijn, onder verraad, belegeringen, bloed en zaad.

Ik was een voorlijk moordenares, op mijn achtste maakte ik met twee letters: *oc* – ‘ja’ in mijn geliefde taal het Occitaans – een einde aan het leven van mijn folteraars. Ofschoon ik erbij moet vertellen dat ik een incestdochter ben, zelf ook schuldig ben aan het beminnen van mijn oom van vaderskant, Raymond van Poitiers, en getrouwd ben met mijn neef Lodewijk.

De macht was aan ons, van ons de kastelen en de vazallen, van ons alle rijkdom in wat later Europa zou worden genoemd. Van ons waren het Eiland van Frankrijk, Aquitanië, Gascogne en Poitou.

Ik ben Eleonora van Aquitanië, dertien jaar oud. Demonen vermomd als boodschappers zeggen dat mijn vader zojuist onder ongewone omstandigheden is gestorven op zijn pelgrimstocht naar Compostela...

... en in de geschiedboeken zijn geen precedenten te vinden voor wat ik van plan ben te doen.

I

De blauwe dood

Eleonora

Bordeaux, 1137

‘Ze zullen je altijd miskennen. Laat ze daarvoor bloeden.’

Dat waren de laatste woorden die vader tegen me zei voordat hij vertrok, verscholen in zijn pelgrimsmantel. Nu beweerden boden met neergeslagen blik dat hij was gestorven voor het hoofdaltaar van de kathedraal van Compostela, zowaar op Goede Vrijdag, vergiftigd doordat hij had gedronken uit een slechte put. Alsof water een reus als hij kon vellen. Alsof hij, een reiziger gehard in duizend gevechten en calamiteiten, niet altijd zijn stukje steenkool bij zich droeg om vergiften te absorberen.

Alsof die zogenaamde herauten geen deel uitmaakten van een goed beraamde schijnvertoning.

Ze zeiden dat ze samen waren gekomen, maar de kousen van Rufus de Welshman waren doorweekt na een lange rit te paard, het zweet van zijn rijdier was op mijn verhoging te ruiken. En de Breton Otho beweerde strijder te zijn, maar het haar op zijn tonsuur, die sprak van een recent verleden tussen kloostermuren, was nog niet aangegroeid. Bovendien was hij fris en vanwege zijn slechte gezichtsvermogen – hij struikelde over de treden, tweemaal – kon hij nooit een man van actie zijn.

‘Gelogen...’ foeterde Ray fluisterend. Ray, mijn oom, mijn minnaar.

Hij keek me samenzweerderig aan, ik hem mat.

Ik voorvoelde al dat, abrupt, het einde van een fase was gekomen. Ik wist dat ik afscheid van hem nam en sloeg die laatste uren als een schat op in mijn geheugen. Ik zou mooie herinneringen nodig hebben voor wat komende was.

Ray vertrok bij het vallen van de avond naar Ultrapuertos om zowel het lichaam van zijn geliefde broer als verklaringen voor die goddeloze toestand te vinden. Ik bleef achter aan het hoofd van het immense Aquitanië; slechts enkelen kenden onder strikte geheimhouding het nieuws dat Willem x, graaf van Poitou en hertog van Aquitanië, niet meer onder de levenden verkeerde.

Het waren niet de eerste tijdingen die ons vanaf de route van de heilige apostel bereikten.

En ze spraken elkaar allemaal tegen.

Sommigen vertelden dat vader als door de bliksem getroffen neerviel nadat hij voor het hoofdaltaar in zijn eentje met een kind had gevochten. Een piepkleine David had Goliath verslagen.

En zo'n sterk verhaal moest je geloven?

Anderen verhaalden dat de gruwelijke Normandische foltering de 'bloedarend' op hem was toegepast, dat zijn ribben eruit waren gerukt en zijn longen op zijn rug hingen, bij wijze van bloedige vleugels.

De waanzinnigste versie beweerde dat hij een zuigeling op het voorhoofd kuste en dat beiden terstond overleden.

En deze laatste boodschappers spraken over vergiftigde putten. Welke versie geloven? Evenwel gaven ze allemaal aan, ontsteld en verward, dat vaders lichaam een ongewone, donkerblauwe kleur had gekregen.

Die rampzalige dag zag ik, zijn opvolgster van dertien jaar, me gedwongen weer te spreken.

Daar was ik vijf jaar eerder mee gestopt, toen twee vervloekte Capetingen me met geweld namen onder een brug van de rivier de Garonne. Sindsdien haatte ik het stroblonde haar dat me in het gezicht sloeg. Haatte ik het blauw en het geel van de heraldische lelie die me tegen het gras drukten.

Alleen Ray, mijn onafscheidelijke Ray, bemerkte mijn afwezigheid in de rouwstoet die terugkeerde van de kathedraal Saint-André. Hij kwam te laat, ofschoon hij nooit heeft geweten hoezeer te laat voor

mij en mijn meisjeslichaam. Ik ontkende de feiten, het zou hebben betekend dat ik Aquitanië overleverde aan de koningen van het mistige Eiland van Frankrijk.

‘Wil je dat ik ze dood?’ vroeg hij, toen hij ons ontdekte. En voor het eerst zag ik een hevige emotie in de blauwe ogen van mijn oom.

Verward fatsoeneerde ik mijn tuniek, verborg het bloed dat langs mijn benen liep. Zelfs hij mocht het niet weten.

‘Oc,’ antwoordde ik in onze moedertaal.

Ja.

Eén woord, twee letters. Twee mannen, twee halen voor ieder.

Eén langs de keel, die hun eeuwige zwijgen bezegelde. De andere sneed hun mannelijkheid af, de wraak om wat ze mij en mijn eerste liefde hadden ontnomen.

Ray leverde nooit half werk, dat was niet zijn stijl. Altijd toegewijd, zijn stelregel was alles afmaken. Afkomstig uit Poitou, net als ik, zwartharig, schuinstaande blauwe ogen, gebruinde huid door de eeuwige Aquitaanse zon.

Lang was mijn grootvader, de vreselijke Willem de Troubadour, hoerenloper als geen ander. Mijn vader was kolossaal, dat zei ik al, en wekte verbazing door bij elk banket voor tien te eten. Van Raymond van Poitiers, zijn broer – mijn geliefde – zeiden ze dat hij ‘de mooiste prins op aarde was, vriendelijk, en een innemende gespreksgeenoot’. Dat beaam ik, en van kindsbeen af waren wij voor elkaar bestemd, oom en nicht, gescheiden door negen jaren, verbonden door al het overige.

We keerden terug van de begrafenis van moeder en de kleine Aigret, die voorbestemd was om de hertog van Aquitanië te zijn en het niet werd door de etterpuisten die hem wegnamen. Koning de Dikke, Lodewijk VI van Frankrijk, had enkele familieleden naar de plechtigheid gestuurd. Hij liet zich excuseren met diplomatieke leugens, iedereen wist dat dysenterie hem aan bed gekluisterd hield.

Maar de vorst aasde op het weelderige Aquitanië. Hij aasde op onze wijngaarden en onze molens, de weiden en de grazende dieren. Hij aasde op de vrolijkste van onze troubadours en de kleuren van onze kleren. Hij aasde op het lumineuze hof in Poitiers en ons prach-

tige paleis in Bordeaux. De norske noordelingen noemden onze streek met een zekere afkeer ‘het Zuiden’.

Mijn vader was zijn vazal, maar hij was rijker, machtiger, zijn gebieden vijfmaal groter. Zijn prestige en zijn heldendaden hadden hem tot een heilige bij leven gemaakt, en die hele aura van heroïek krenkte de koning.

Hij wilde mij hebben.

Vanaf het moment dat Aigret stierf, wilde hij mij hebben.

Hij zond enkele broers van hem op die laaghartige missie, twee van hen ontvoerden me toen Ray even niet oplette en waren van plan zich met geweld meester te maken van Aquitanië. Het was gebruikelijk een erfname te verkrachten en haar daarna tot een huwelijk te dwingen om de bruidsschat te bemachtigen. Moeder had het me vanaf de wieg ingeprent: ‘Als het gebeurt, is het jouw schuld.’ En nee, het gebeurde niet, het staat niet in de kronieken. Alleen ik wist wat er was voorgevallen, en ik besloot dat het niet was gebeurd, dus is het nooit geschied.

‘*Damnatio memoriae*,’ beval de geest van grootvader.

‘Wis het uit je geheugen.’

Vergeet de vijand uit het verleden. Denk niet aan hem, praat niet over hem, schrijf niet over hem, keer niet terug naar de plek waar je gewond raakte.

Ik verging van de pijn toen ze me vanbinnen openreten. Onder die naargeestige brug leerde ik dat het vlees van een meisje moet wijken, omdat de wil van een vastbesloten man die zijn zinnen erop heeft gezet dat nooit zal doen. Het was een oorlogsdad en het slagveld, die lafaards, was het lichaam van een klein meisje.

Eerste levensles: vind andere wapens.

Ray en die twee letters waren mijn wapens. De broers van de Capetingische koning stierven zonder De Dikke een missive te kunnen zenden waarin ze vertelden dat ze mijn vlees, en daarmee Aquitanië, waren binnengedrongen. Ik ontkende het altijd tegenover Ray en hij deed alsof hij me geloofde, nam de twee Fransen mee en roeide naar een rustig meertje van de Garonne dat maar weinigen kenden. Grootvader had van de kruistocht een stel monsterlijke vissen meegebracht die daar sindsdien gedijden. Het waren vleeseters. In die diepten verdwenen de Capetingen. We spraken er nooit over,

vader wist van niets, zijn rouw was wel genoeg. Mijn hofdames, niets, mijn tantes, niets. De kleine Aelith, mijn zusje, mijn andere ik, had nog niet de leeftijd voor de ontboezemingen die later zouden volgen.

Ik praatte niet meer. Allen weten het aan onverwerkt verdriet om het verlies van mijn moeder en mijn broer.

Mijn woorden doodden.

Ik sprak ze niet meer uit, hoewel ik woorden altijd had bewonderd.

Verstomd en onzichtbaar, de stilte had haar voordelen.

Om de woorden niet te missen werd de bibliotheek van grootvader en vader mijn toevlucht. Ik memoriseerde het *Levenshandboek van de hertogen van Aquitanië*, een verzameling adviezen die mijn geslacht opschreef sinds een van mijn voorouders tot heer van mijn volk werd benoemd.

‘Roei je eigen boot,’ de spreuk van Euripides die Ray van kindsbeen af herhaalde, negende pagina. Of ‘Denk aan de raad van de oude baas: als iemand op streek moet komen, zet hem dan aan het roer van het schip,’ wat mijn grootvader Willem optekende op de vierentwintigste pagina.

Maar er gebeurde meer.

Vader besloot, voorbijgaand aan de ontzetting van zijn gepikeerde vazallen – de infame Lusignan, Taillebourg en overige raadgevers – dat dat verstomde meisje in de toekomst hun heerser zou zijn.

Ik was voorlijk begaafd, zoals alle Aquitaanse vrouwen van mijn geslacht.

Ik beheerste al het Latijn, het Engels van de Normandiërs, onze langue d’oc en de gutturale langue d’oïl die aan het Franse hof in Parijs werd gesproken. Ik was de beste valkenier van mijn leeftijd, hield van jagen – niet op schichtige herten, liever op woeste everzwijnen – en de zeven vrije kunsten vormden voor mij geen mysterie: grammatica, rekenkunde, logica... Mijn eerste akte tekende ik na de begrafenis van moeder, op mijn achtste. Dat staat wel in de kronieken, en voor één keer klopt het met de feiten.

En er gebeurde nog iets toen ik besloot niet meer te praten. Een wonder dat ik al spoedig leerde te verbergen. Zwijgend observeer-

de ik vaders vazallen tijdens de Raad, de dienstmeiden die voortsnelden door de gangen van ons paleis in Bordeaux, en de verspieters – de schuwe Aquitaanse katten, over hen straks meer – wier schimmen altijd kort voor dageraad aan de deur van mijn vaders eenzame kamer klopten. Daardoor leerde ik, zozegzegd, op de kleinste bijzonderheden te letten. Ik bekwaamde me in een scherp observatievermogen. Het mag onbeduidend lijken, maar juist dat maakte me uitzonderlijk en bezorgde me de kroon die ik later droeg.

‘Ik kom uit de keuken, mijn vrouwe.’

Niet waar. Ze kwam van een plek met modder en hooi, de zoom van het lange overkleed sprak luider en waarachtiger dan de leugens van mijn hofdames.

‘Ik heb een gezegeld document mee dat aantoonst dat ik mijn hand in de strijd ben kwijtgeraakt.’

Eveneens onwaar. Zijn eenhandigheid was een straf. Een rechte verminking uitgevoerd door de ervaren handen van een beroepsbeul, geen schuine houw ergens op de onderarm door een wanhopige vijand die tijdens het gevecht blindelings rondzwaait. Diefstal, om precies te zijn. Ik raadpleegde mijn geheugen.

Ik noemde het mijn ‘innerlijke bibliotheek’.

Hoe het kon heb ik nooit geweten, maar ik hoefde een tekst slechts één keer te lezen, mijn ogen te sluiten en wonderlijk genoeg zag ik alle bijzonderheden voor me, als opgetekend op een doek. In mijn hoofd liep ik de archieven van grootvader Willem door op plaatsen waar ze voor een dergelijke misdaad de hand afhakten. De rest van zijn onware verhaal en de vele malen dat hij het zuiden noemde en de naam van de heren van Gascogne – Pardiac, Armagnac en Fézensac – was voldoende om te weten dat die zelfingenomen schoft geen vazal was van Godfried de Schone, de ambitieuze graaf van Anjou, onze bondgenoot in het noorden.

Houd hem uit je buurt, vader. Hij is geen Normandiër, zoals hij beweert, krabbelde ik in de langue d’oc op een vel dat we op tafel hadden liggen wanneer we onze onderdanen te woord stonden.

Vader ging af op zijn eigen oordeel, niet op dat van een verstomd meisje van acht, maar in zijn woeste en vriendelijke ogen welde trots op en onder de tafel kneep hij in mijn hand. Wat een reusachtige

hand, die van mijn vader! Rotsig van de strijd en van het hanteren van het zwaard, even nobel als de adelaarsveer waarmee hij zijn verzen schreef.

Maar nu sta ik alleen tegenover de vijanden van Aquitanië. Men zegt dat vader is gestorven en ik weet dat de Capetingische koning daarachter zit. Ray is vertrokken naar Compostela, volgt de route van de apostel Santiago de Morendoder, en ik moet besluiten of ik mijn volk uitlever en mijn gebieden uiteen laat vallen waardoor er een einde komt aan de levenswijze van de Aquitaniërs, of dat ik aanblijf als hoofd.

Niemand weet het.

Niemand weet welke belofte ik mezelf heb gedaan, vijf jaar eerder, onder de brug van de Garonne, toen ik mijn woede moest wegstoppen in een ver vergetelhoekje om haar later weer op te diepen terwijl ik grootvaders woorden herhaalde: ‘Handel als een leeuw, zij treuren niet om hun prooien. Val aan als een adelaar, altijd van bovenaf. Executeer als een scorpioen, zijn stekel is selectief en spuit enkel gif in een vijand die zijn aanval waardig is.’

Leeuwenkop, adelaarslijf, scorpioenenstaart: de *manticore* was grootvaders favoriete wezen. Maar die dag had ik niet zelf kunnen kiezen, dat had Koning de Dikke voor me gedaan, en ik zwoer dat het nooit meer zou gebeuren, dat ik vanaf dat moment altijd zelf zou besluiten welke man me nam.

Op pagina tweeëndertig van het *Levenshandboek van de hertogen van Aquitanië* had vader opgetekend: ‘Een sterk huis kan alleen van binnenuit verwoest worden: geen enkele eeuwenoude balk is bestand tegen houtworm. Het kleine beestje vermolmt het oude hout en verandert het in neervallend stof.’

Het Huis Capet zat honderdvijftig jaar op de troon van het Eiland van Frankrijk. Baron Hugo Capet was door de andere hoge edelen gekozen toen alle nazaten van Karel de Grote – nog zo’n reus met een hoge stem – werden uitgesloten van hun recht om te regeren. Vanaf dat moment lieten ze hun erfgenamen bij leven kronen om de continuïteit van hun geslacht op de troon te verzekeren.

Ik maak korte metten met de koningen van Frankrijk, aldus heb ik besloten.

En ik heb eveneens bepaald wie ik als echtgenoot neem, wie ik gebruik.

En wie ik verraad.

2

Het Meer van de Duivel

Ray

Bordeaux, 1137

Ik weet dat mijn paard me om rust vroeg; te veel dagen in galop sinds ik uit Compostela was vertrokken. Ik stopte alleen om bepaalde naspeuringen te doen in Navarrese streken. Maar eenmaal op mijn thuisgrond wilde ik zo snel mogelijk naar het Meer van de Duivel om het nieuws eerder aan Lía te vertellen dan aan de Raad.

Wasvrouwen drapeerden lakens over de houten palen bij de Garonne. Op de oever langs de hele rivier, net buiten Bordeaux, gaven die in de zon drogende doeken het landschap eenzelfde aanblik als een vloot schepen met in de wind wapperende zeilen. De gele populieren vervaagden een hemel met zuidenwind.

Maar plots dreigde mijn rijdier, bijna blind van inspanning, dwars door de stoffen te stappen en een arme oude vrouw te verwonden die haar versleten jurk over een steen wreef.

Mijn paard hinnikte geschrokken en de oude vrouw hief haar hand om zich te beschermen. Wat ik zag ontstelde me: haar arm lag helemaal open, al sprak haar gezicht van een lang leven waarin ze deze en nog veel meer pijn had verdragen.

Ik steeg af en liep naar haar toe.

‘Vertel, oude vrouw, waarom doet u de was in deze toestand?’

‘Mijn dochter is bij de baring gestorven. Zij bracht het loon binnen, ik was al op weg naar Magere Hein, maar nu moet ik het kindje

grootbrengen, dus heb ik haar plaats ingenomen en Vriend Hein gevraagd nog een paar jaar te wachten, tot mijn kleinzoon het vak van zijn vader heeft geleerd.'

'En waarom is hij er niet, zorgt hij niet voor hem, zoals iedere rechtgeaarde vader?'

'Hij vertrekt elk najaar uit de haven van Bayonne op walvissenjacht. Hij weet nog niet dat hij een zoon heeft, en ook al komt hij terug, hij kan pas voor de jongen zorgen als die de leeftijd voor scheepsjongen heeft.'

'Ik begrijp het. Maar die arm ziet er slecht uit en wellicht komt Magere Hein eerder langs. Ga naar het paleis l'Ombrière, vraag naar Astrolabium, de arts. Zeg dat uw heer Raymond van Poitiers u heeft gestuurd. Beloof me, oude vrouw, dat u zich laat behandelen. Beloof het me.'

Ik wist dat de oude Aquitaniërs trots waren en elk middeltje dat niet uit hun eigen tuin kwam wantrouwden, maar binnen een paar dagen zou het schepseltje alleen achterblijven en ik kon niet toestaan dat een zoon van Aquitanië verlaten stierf, zonder de wereld een kans te geven erachter te komen wat zijn talenten en gaven waren.

De oude vrouw slaakte een verwensing die ik niet begreep.

'Voor uw kleinzoon, beloof het me,' drong ik aan. 'En zeg me uw naam.'

'Hildegarde, mijn heer,' zwichtte ze ten slotte.

'In het paleis zullen ze u een brief met het zegel van onze hertogin Eleonora overhandigen. Als de dag van uw dood aanbreekt en de vader van uw kleinzoon niet van de Noordelijke zeeën is teruggekeerd, zal de jongen, bij gebrek aan familie die voor hem zorgt, worden opgenomen in het paleis en werk krijgen. Afsgesproken?'

De oude vrouw knikte. Trots hield ze mijn blik vast, maar in haar versleten ogen las ik de verlichting van de laatste last in haar leven.

'U bent precies uw vader, de Troubadour.' Ze glimlachte naar me, als een meisje van vier. 'Grote mond, gouden hart.'

We lachten allebei, dat zeiden ze vaker tegen me.

God verhoede het, dacht ik. God verhoede dat ik net zo'n monster word als hij, die de pechvogels die van hem hielden zoveel pijn heeft gedaan.

Dat was de vloek van het Huis Poitou: degenen van wie we hielden dodelijk kwetsen.

Zul jij de verwonding verdragen, Lía? Hebben mijn broer en ik ons werk goed gedaan en ben je inmiddels sterk genoeg om de dolksteek die ik je vandaag toebreng te doorstaan?

‘U zou moeten regeren, niet een meisje dat niet praat,’ gaf ze te kennen terwijl ze moeizaam haar zware natte jurk oppakte.

‘Vergis u niet, Hildegarde. Zij is zaad van de stam van de hertogen van Aquitanië, ik ben slechts een zijtak. Zij is de hertogin en ze zal goed over de Aquitaniërs regeren, daartoe is ze opgeleid.’

‘Maar ze praat niet,’ hield ze koppig vol.

‘Inmiddels wel weer. Ze is nu een ontwikkelde dame en overigens erg praatlustig.’

‘En als ze het niet overleeft, omgeven door baronnen? Ze is maar een vrouw.’

Ik dwong mezelf tot een onbekommerde glimlach.

‘Kijk eens naar uzelf, dit is waar de vrouwen uit het Zuiden goed in zijn. Overleven.’

Ik nam afscheid van Hildegarde, die me onbeschaamd op de wang kuste, en hervatte mijn weg naar het eenzame Meer van de Duivel, een plek die bekendstond als vervloekt.

’s Nachts verlichtte de blauwe streep op de rug van de vissen de duisternis en creëerde spookachtige lichtjes op de rivieroever. De vissen die een emir tijdens de kruistocht aan mijn vader had geschonken, in ruil voor wie weet welke duistere gunst, waren agressief maar schichtig; ze verborgen zich voor de mens en bleven ongezien. Herders vertelden dat als een schaap uit het meer wilde drinken, ze het nooit meer terugzagen en dat misschien na een tijd de schedel drijvend opdook. Streeklegenden verhaalden dat een vurige knaap een waterverkoopstertje overhaalde om samen bij vollemaan in het meer te baden. Ze treurden zeer om de jongen, die verdween zodra hij in het stille zwarte water stapte. Het meisje wist te ontsnappen, ze vertelde dat een blauwe duivel haar met zijn muil had beetgegrepen en haar naar de diepte probeerde te sleuren. Ze verzette zich hevig, maar raakte een voet kwijt en sindsdien bedelde ze voor de deuren van de kathedraal Saint-André.

Om die reden was het altijd de veiligste plek geweest voor onze

ontmoetingen, ver zelfs van de ogen van de Aquitaanse katten.

Onbewust klemde ik mijn hand om het kleine leren zakje dat aan mijn riem hing. Ik had de tatoeëernaald en de inkt bij me.

Het moet gedaan, dwong ik mezelf te denken.

Lía wachtte me ongeduldig op. Op ons plekje ruiste de wind door het gele gebladerte van de populieren en haar bijzonder lange vlechten sloegen tegen haar enkels. Ze had zich opnieuw in de uitdossing van bediende gestoken. Ze vond het vreselijk om herkend te worden en haar favoriete liefhebberij was zich onder haar vazallen mengen en op donderdag naar de markt gaan. Ze glipte altijd weg uit haar kamer, al sinds haar vierde, ondanks de straffen van haar strenge moeder. Andere keren verkleedde ze zich als staljongen, en eenieder die ons rollebollend op het gras zou hebben betrapt, had ons aangezien voor sodomieten.

‘Heb je nieuws?’ vroeg ze op dringende toon.

Te veel, dacht ik.

Ik kon niet antwoorden, ze ving me met haar verlangende lippen, en ik liet een andere wind onder onze huid waaien. Het zou onze laatste keer zijn. Had Lía gemerkt dat ik afscheid nam?

‘Heb je hem gezien? Heb je vaders lijk gezien? Hebben ze het lichaam in azijn bewaard, zoals ik had opgedragen?’

‘Dat hebben ze gedaan,’ zei ik terwijl ik me losmaakte, ‘maar de warmte van deze vroege zomer werkte niet mee. Het is waar dat het zijn postuur had, het lichaam dat ze me toonden was van een krachtig persoon. De slierten haar waren donker, maar de neus was verdwenen en de lippen waren opgezwollen, het zou eender wie kunnen zijn.’

‘Maar hij was het, je zag zijn merkteken.’

‘Nee, Lía. Het vlees stond bol en was merkwaardig donkerblauw. Ik kon onmogelijk zien of het daar ooit had gezeten. Kom bij me zitten. We moeten praten en dit zal pijn doen.’

Ik ging op de oever zitten, pakte een paar slakken, wierp ze naar vaders vissen. Een paar kwamen naar de oppervlakte, gewend aan onze aanwezigheid. Van de aanvankelijke twee dozijn waren er nog maar drie of vier over. Zoals wij. Drie of vier nazaten van Willem de Troubadour. Lía, de kleine Aelith, ik en... mijn broer?

Lía ging tussen mijn benen zitten en leunde achterover, met haar

hoofd tegen mijn borst. Ik weet dat ze de geuren verkende die ik had meegebracht van de pelgrimsweg.

‘Ik denk dat hij nog leeft, in Compostela bestaat serieuze twijfel,’ zei ik terwijl ik wegkeek, weg van haar ogen. ‘Daar vertellen velen dat hij naar het Heilige Land is vertrokken om boete te doen voor zijn zonden, vanwege de laaghartige daden tijdens zijn laatste veldtocht met de graaf van Anjou, en vanwege zijn steun aan tegenpaus Anacletus. Ze zeggen dat hij de kerkban niet kon verdragen en geen troost vond bij het graf van Santiago de Meerdere. Dat hij besloot ter bedevaart naar Jeruzalem te gaan en op de Heilige Plaatsen te bidden, opdat de Allerhoogste hem zijn fouten zou vergeven. Dat hij niet wilde sterven zoals vader, in vijandschap met de Heilige Kerk van Rome.’

‘En waarom zou hij Aquitanië zonder bestuur hebben achtergelaten?’ vroeg ze, niet-begrijpend.

‘Hij heeft jou voorbereid. Ik weet dat hij het besturen moe was, ik weet dat hij het leven dat hij leidde nooit heeft gewild, dat hij geen marionet van vader wilde zijn.’

Vader had onze moeder weggejaagd, Philippa van Toulouse, en haar opgesloten in de abdij van Fontevrault. Vervolgens schaakte hij La Dangereuse, de echtgenote van een van zijn trouwste vazallen, en installeerde haar voor het oog van iedereen in de magnifieke toren Maubergeon – de oude Merovingische toren waaraan zijn minnares haar bijnaam dankte – van ons hertogelijk paleis in Poitiers. Dat was de eerste maal dat de paus hem excommuniceerde.

Mijn broer trok aan het kortste eind. Willem heeft vader nooit vergeven dat hij hem dwong te trouwen met Aenor van Châtellerault, de dochter van La Maubergeonne: stiefbroer en stiefzuster tegen wil en dank die elkaar haatten. Inderdaad, de grootmoeders van Lía waren de echtgenote en de bijzit van haar grootvader. Ze was al getekend door incest.

De beeldschone en kille Aenor kon evenmin vergeven dat mijn broer zijn echtelijke plichten moest vervullen en ze beschouwde Lía als het product van verkrachting. Mijn broer voelde zich evengoed gedwongen: zijn lichaam gedwongen een taak te vervullen die hij vanaf het eerste moment haatte, zijn lot gedwongen omdat hij Aquitanië kinderen moest geven, kinderen geboren uit zoveel haat en

lijden, veroorzaakt door een even grillige als innemende patriarch.

Ik was erbij, negen jaar oud, toen de eerstgeborene ter wereld kwam. Iedereen verwachtte een jongen, maar al vanaf haar eerste ademteug was ze anders. De driftige pasgeborene observeerde ons alsof ze ons indeelde. Ze was blond, net als haar moeder, en ondanks het misprijzen van de kraamvrouw, die weigerde haar aan te pakken, besloot de trotse grootvader het meisje *Alia Aenor* – de andere Aenor – Eleonora te noemen.

En zo gebeurde het, hoewel we haar in de langue d'oc Alienor noemden.

Maar toen al nam ze haar eigen besluiten. De dag na haar geboorte verdween het blonde donshaar uit haar tijd in de baarmoeder en begon het zwarte haar van onze familie te groeien.

Ze voorvoelde dat ze in de vrouw die haar op onze wereld had gezet nooit de spiegel zou vinden die dochters in hun moeder zoeken. Aenor stortte zich op Aigret, haar enige jongen, blond en melancholisch als zij, en negeerde ook haar tweede meisje, de ontembare Aelith. Ze vormden nooit een gezin van vijf, het waren twee vijandige kampen die zich niet mengden, alleen voor de noodzakelijke publieke optredens.

Mijn broer en zijn twee dochters, jagend, de luit bespelend, de meisjes slapend op schoot bij hun vader wanneer de feesten lang doorgingen en troubadours als Cercamon en Bleheri vaders gewaagste liederen zongen. Iedereen juichte en lachte om de schaamteloze invallen van Willem de Troubadour.

‘Ray, hij was je broer en meer een vader voor je dan je eigen vader, maar het heeft geen zin je illusies te maken.’ Líá’s stem bracht me terug in het heden. ‘Vader is dood en we moeten bedenken welke stappen we nemen om Aquitanië te behouden...’

‘Ik ga naar het Heilige Land om hem te zoeken,’ onderbrak ik haar. Ze draaide zich naar me toe, bevreemd.

‘Jij gaat geen spoken najagen, jij gaat mijn Raad voorzitten. Ik zal je meer dan ooit aan mijn zijde nodig hebben.’

Ik zuchtte.

‘Er is meer, en dat zal ons scheiden, nicht.’

‘Nicht?’ herhaalde ze, op ongelovige toon.

‘Zo moeten we elkaar nu aanspreken, we zijn niet langer Ray en

Lía, we zijn Raymond van Poitiers en Eleonora van Aquitanië. Ik word de vorst van Antiochië, en jij de hertogin van Aquitanië en Gascogne, en de gravin van Poitou.'

'Je lippen bewegen, maar ik begrijp de betekenis niet. Jij, vorst van Antiochië?'

'Maanden geleden, toen ik nog in Engeland was, overhandigde een ridder van de Hospitaal Orde me een brief van koning Fulco van Jeruzalem. Hij deed me het voorstel naar Antiochië te komen en met de jonge dochter van Alice, de weduwe van Bohemund II, te trouwen. De huidige keizerin sluit pacten met de Turken, we zullen nog een Heilige Plaats verliezen, iemand moet erheen om die in christelijke handen te houden. Ik heb je toen niets verteld, Constance is tien jaar en mijn plaats was hier bij jou. Kort daarna droeg je vader me op om voor jou en Aelith te zorgen tijdens zijn pelgrimstocht, dus sloeg ik het voorstel af, maar nu neem ik het aan.'

'Maar jouw plaats is nog steeds bij mij, we wisten allebei dat we met een ander zouden moeten huwen, maar we blijven altijd samen. Zo is het al sinds ik ben geboren.'

'Eleonora...'

'Eleonora?' Inmiddels kwaad was ze opgestaan en ze keek naar me als iemand die voor het eerst een wonderlijk dier ziet.

'Als ik blijf, zullen vele Aquitaanse baronnen me onder druk zetten om de nieuwe hertog van Aquitanië te worden. Dat wil ik niet, dat besloot ik op de dag dat Aigret stierf en jouw vader me toevertrouwde dat jij zijn erfgenaam zou worden. Maar zij zien je als zwak en ze zijn een sterke heerser gewend. Die zul je vanaf vandaag moeten zijn. Ik wil geen successieoorlog in Aquitanië, je hebt de Anarchie gezien waarin Engeland gedompeld is door toedoen van Mathilde, de dochter van de overleden koning Hendrik, en van haar neef Steven van Blois. Ik moet een stap opzij doen, ze moeten jou als enige optie zien.'

Ze wilde net antwoorden toen het onmogelijke gebeurde. We staarden allebei naar de lucht, probeerden het wonder dat zich voor onze ogen ontvouwde te verwerken.